

- Технологія зберігання гною дає змогу максимально очистити напівперепрілий гній від насіння бур'янів, перериваючи їхній кругообіг у господарстві.

- Зменшенню забур'яненості посівів сприяє використання ґрунтообробних агрегатів, які відповідають технологічним вимогам органічного землеробства щодо якості роботи та знищення бур'янів.

Таким чином, оптимізація фітосанітарного стану посівів за органічного землеробства базується на формуванні гетерогенної видової та сортової структур агроєкосистем і комплексу агротехнічних заходів, що обмежує діяльність шкідливих організмів агроценозу.

Зв'язок людини з природою у майбутньому буде все більш затребуваний. Тому у ХХІ столітті буде застосування новітніх і уже відомих агротехнічних і біологічних заходів, стійких сортів, засобів механізації та інших ефективних екологічно безпечних методів контролю шкідливих організмів в агробіоценозах. Система інтегрованого захисту набуде подальшого розвитку в напрямку підвищення ефективності й екологічної безпеки.

УДК: 632.7:633.522

В. В. Півторайко¹, наук. с.,

В. М. Деменко², канд. с.-г. наук, доцент,

О. М. Ємець², канд. с.-г. наук, доцент

1. Інститут сільського господарства Північного Сходу НААН,

2. Сумський національний аграрний університет

**ТРОФІЧНА СТРУКТУРА ЕНТОМОКОМПЛЕКСУ
ТРАВСТОЮ КОНОПЛЯНОГО ПОЛЯ У ЛІВОБЕРЕЖНОМУ
ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**

Серед багатьох сільськогосподарських культур коноплі посівні вирізняються своєю унікальністю як за біологічними особливостями, так і за господарським використанням коноплепродукції. З розвитком технічної промисловості рослини конопель стали джерелом виробництва сировини для текстильної, харчової, медичної, хімічної, будівельної, оборонної та інших галузей.

Водночас коноплі одна із стародавніх агрокультур на планеті, за період існування яких сформувався численний ентомологічний комплекс. Одним із важливим показників, що його характеризує, є співвідношення комах за трофічною спеціалізацією.

Дослідження проводили упродовж вегетаційних періодів 2019–2021 рр. в умовах науково-експериментальної бази Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН (ІСГПС НААН), Сумська обл., Сумський р-н, с. Сад. Встановлення загальної кількості видів та чисельності комах в ентомофауні травостою конопель посівних здійснювали упродовж весняно-літньої вегетації за допомогою косіння стандартним ентомологічним сачком. Обліки розпочинали від фази двох пар справжніх листків культури. Для цього проводили подекадні косіння з 10.00 до 15.00 години дня, коли комахи були найбільш активні. Кожна вибірка складалась із 100 помахів (по 10 помахів у 10-ти місцях по двох діагоналях поля). З огляду на особливості життя та харчові звички окремих видів комах, відловлений ентомокомплекс конопляного травостою було розділено на екологічні групи за типом живлення та трофічною спеціалізацією комах.

Встановлено, що найбільшим різноманіттям (104 види або 59,8 %) та чисельністю популяції (85,9 %) відзначались комахи-фітофаги, поміж яких 37,5 % видів можуть завдавати шкоду рослинам конопель. Домінуюче положення мав ряд твердокрилих (Coleoptera) де найбільш масовим був спеціалізований вид – блішка конопляна (*Psylliodes attenuata* Koch, (1803)), чисельність і шкідливість якої різнилась за роками досліджень. Також відчутною присутністю відзначалась горбатка соняшникова (*Mordellistena parvula* (Gyllenhal, 1827)).

Ентомофаги були представлені 50 видами (28,7% різноманіття), а їх частка за чисельністю становила – 11,0%. Найбільш масовими серед корисних комах виявились клопи (Hemiptera), а саме хижий клоп антокорис (*Anthocoris nemorum* (Linnaeus, 1761)). Група інших комах представлена 20 видами (11,5%) з часткою екземплярів – 3,1%. Серед них основними були міцетофаги, зокрема комахи родини скритники (Coleoptera, Latridiidae) – *Cryptophagus* sp.

Співвідношення чисельності ентомофагів до фітофагів у травостої конопель посівних склало 1:8 (Табл. 1).

**Трофічна структура ентомокомплексу травостою конопляного поля
(косіння ентомологічним сачком, ІСГПС НААН,
усього за 2019–2021 рр.)**

Трофічна спеціалізація	Кількість видів	%	Чисельність екземплярів	%
Фітофаги	104	59,8	23022	85,9
Ентомофаги	50	28,7	2945	11,0
Інші	20	11,5	837	3,1
Всього	174	100,0	26804	100,0

Отже, за досліджуваній період виявлено, що ентомокомплекс травостою конопель посівних у Лівобережному Лісостепу України налічує 174 види комах, а загальна їх чисельність складає 26804 екз. Встановлено, що у трофічному співвідношенні переважають комахи-фітофаги – 85,9 % від загалу. Частка ентомофагів склала 11,0 %, а група інших представників – 3,1 %.

УДК 632:633.491:631.526.3

В. М. Положенець¹, доктор с.-г. наук, професор

Л. В. Немерицька², магістрантка, **І. А. Журавська²**, магістрант

С. В. Станкевич², канд. с.-г. наук, доцент

¹*Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ*

²*Державний біотехнологічний університет*

**СКРИНІНГ СОРТІВ КАРТОПЛІ НА СТІЙКІСТЬ ДО ХВОРОБ
ПІД ЧАС ЗБЕРІГАННЯ ВРОЖАЮ**

Останнім часом в Україні велику небезпеку для культури картоплі становлять збудники хвороб, які спричиняють гнилі бульб при зберіганні врожаю. Розвиток гнилей особливо активізується масовим застосуванням механізації при вирощуванні картоплі, що викликає механічні пошкодження бульб та наступний розвиток на них гнилей.

Сучасні заходи захисту з хвороботворними організмами не завжди ефективні на сортах картоплі схильних до їх ураження. А тому